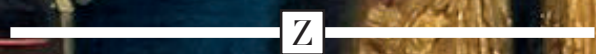

KASTRATO
FARINELLI

K

ASTRASYON hadım etme işlemidir. Müzik terminolojisine dâhil olma macerası ise oldukça dramatiktir. Ortaçağ Avrupasında, kiliselerde kadın sesi yasaklanınca soprano ihtiyacını karşılamak için çözüm yolları aranmış; tiz ve çocuksu sese sahip olan erkekler ile mesele hal olmuşur. Ancak bunun bedeli vardır. Soprano, mezzosoprano ya da kontralto seslerine sahip küçük yaşta yoksul ve yetenekli erkek çocuklar, seslerinin rengi kaybolmasın diye kendilerinin ve ailelerinin rızasıyla ergenlik çağına gelmeden hadım edilmişlerdir. Bu sebeple kilise korolarındaki soprano sesli erkekler, kastrato yani 'hadım edilmiş' olarak anılmıştır.

Hadım edilen çocuklara şarkı söyletme zevki, ilk olarak 1550'lerde Ferrara dükünün şapel korosunda başladı. Ardından Münih, Vatikan Sistine, Württemberg, Viyana, Dresden'e sırayet etti. Papa Sixtus V'in Roma St. Peter's Basilica'sına kastrato alınmasına izin vermesiyle, bu konuda dinî onay verilmiş oldu. 'Kastrato' merakı 17 ve 18. yüzyıllarda kilise korolarında ve operalarda zirve yaptı. Böylece 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar Roma Katolik kiliselerinde koroda istihdam edilmek üzere güzel sese sahip olan 7 ila 9 yaş arasındaki erkek çocuklar, ergenliğe girmeden yani sesleri çatallanmadan hadım edilirdiler. Erkeklik hormonunun yoksunluğu sesin kalınlaşmasını engeller, iyi bir müzik eğitimi de bir soprano kadar güçlü ve yüksek seslere ulaşmalarını sağlardı. Kayıtlara göre yılda ortalama 5000 çocuk hadım edilmiştir. Kastratolar o kadar yaygınlaştı ki, operalarda erkek kahraman rollerinde dahi istihdam edildiler. Händel operalarında olduğu gibi kastratoların sesine uygun şarkılar bestelendi.

Kilisenin kutsal saydığı bu işlem, ailelerin de itiraz etmemesi sebebiyle yüzyıllar boyunca sürdü; ancak 1902-1904 yıllarında çıkarılan bir kanunla yasaklanabildi. İşlem yasaklanmış olsa da bugün kastratoların repertuarını seslendirebilecek sanatçılar ender olarak çıkmaktadır. Bu yeteneklere 'doğal kastrato' ya da 'kadın sesli tenor' denmektedir.

Tarihin en güçlü kastratosu olarak bilinen ve sahne adı Farinelli olan Carlo Broschi'nin dramatik hayatı, Gérard Corbiau'nun yönetmenliğini yaptığı 1994 yapımı "Farinelli" filminde ele alınmıştır. Kostümlerdeki başarısı ile de takdir gören filmde, Rönesans sonrası klasik Batı müziğinin Barok eğilimleri başarıyla yansıtılmıştı. Film, Farinelli'nin ağabeyi Ricardo ile birlikte ilginç bir takım oyunu üzerinden geliştiriyor. Ricardo operalar yazıyor, müzikler besteliyor, Farinelli ise bunları seslendiriyor. İkilinin bu organizasyonu Händel'in kadraja girmesiyle bozuluyor. Film bu tür hikayeler üzerinden o dönemin Barok anlayışının gelişimini, serpilmesini hikaye ediyor; saray ortamının sanata verdiği destek, tiyatrolar da sunulan gösteriler, dönemin bütün şaşaağını ortaya koyuyor.

Barok döneminin ünlü bestecilerinden Händel'in müziği ve Farinelli'nin sesiyle Barok'un görkemli ruhunu görsel bir şölen ve işitsel bir ziyafetle yansıtan "Farinelli," hikayesindeki aksayan yanlara rağmen dönemin havasını çok incelikli bir şekilde beyazperdeye taşıyor. Tek bir karakterin hayatıyla sınırlandırılmayan sinema, anlatımını da sadece klasik müzik üzerine kurmuyor. Koca bir dönemden beslenen "Farinelli," gücünü de yine bu genele verdiği önemden alıyor. Tek tek baktığımızda eksik gördüğümüz hikayeler bu sayede önemli bir dönemi de içine alarak bütünsel bir yapıya kavuşuyor. Sanatın birçok dalından beslenen ve inişli çıkışlı bir dönemi güzellikleri ve kusurlarıyla resmeden "Farinelli," bütün sanatseverlere hitap ediyor.

Farinelli müzik literatüründe sadece bir opera şarkıcısı değil, aynı zamanda devrinin en iyi müzisyeni olarak da nitelendirilmiştir. Eski tip piyano çalma konusunda yetkindir, ayrıca geç yaşlarında viyola çalmayı öğrenmiştir. Şarkı ve aya yazarı bir müzisyen olarak müzik tarihine geçmiştir. Farinelli'nin Londra'ya veda için yazdığı ve bestelediği kantat, en bilinen eseridir. Sesi 18. yüzyıl ses eğitiminde köşe taşlarından biri olarak efsaneleşmiştir.

Quantz'a göre Farinelli'nin sesi içe işleyen, zengin, güçlü, canlı, iyi ayarlanmış soprano sesidir, a'dan d'ye (la'dan

1994 yapımı "Farinelli: Il Castrato" filminin afişi.

re'ye) uzanan bir genişliğe sahiptir. Birkaç yıl sonra küçük notalarda daha düşük düzeyde genişlemiş ama herhangi bir yüksek notada kaybolmamıştır. Sadece onun seslendirmesi amacıyla bir opera aya yazılmıştır. Sesinin tonlaması saf, titremesi güzel, nefes kontrolü sıra dışı, boğazı çok çevik olduğundan ses en geniş aralıkta hızlı ve en kolay-kesin bir biçimde çıkmıştır. Ses süslemelerini her şekilde yapmak onun için kolay olduğundan üretken bir sesi vardır. Z

Aşağıdaki QR karekodu okutarak bu yazı ile ilgili bir müzik videosuna ulaşabilirsiniz.

